

Anna Malina
Akademia Ignatianum

Język – oknem na świat

Sprawozdanie z konferencji
„Polskie Dni Montessori”
w Łodzi

W dniach 16–18 maja 2014 roku w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Łodzi odbyła się druga Międzynarodowa Konferencja z cyklu „Polskie Dni Montessori” na temat „Język – oknem na świat. Edukacja językowa w pedagogice Marii Montessori”. Głównym organizatorem Polskich Dni Montessori oprócz WSP w Łodzi było Polskie Stowarzyszenie Montessori, które w tym roku obchodziło 20-lecie swojej działalności w Polsce.

Honorowymi gośćmi konferencji byli dr Gudula Meisterjahn-Knebel (prezydent Montessori – Europa), prof. dr hab. Elżbieta Umińska-Tytoń (kierownik Katedry Historii Języka Polskiego Uniwersytetu Łódzkiego) oraz prof. Harald Ludwig (emerytowany profesor Uniwersytetu w Münster, wybitny niemiecki pedagog montessoriański).

Celami Polskich Dni Montessori w tym roku, jak czytamy na stronie poświęconej konferencji (<http://polskie-dni-montessori.edu.pl>), było:

- podkreślenie znaczenia komunikacji językowej we współczesnej edukacji dzieci i młodzieży oraz ukazanie zagrożeń w rozwoju językowym człowieka wynikających m.in. z wpływów współczesnej kultury popularnej;
- wypuklenie roli mowy, języka pisanego, czytania i gramatyki w systemie edukacji M. Montessori w domu i placówkach Montessori;
- podkreślenie znaczenia metodyki edukacji językowej w pedagogice Montessori w konfrontacji ze współczesnymi metodami nauki pisania i czytania oraz nauczania gramatyki;
- zaprezentowanie pomocy i ćwiczeń rozszerzających i wzbogacających edukację językową w ramach wszystkich obszarów edukacji montessoriańskiej w rozwoju dziecka;
- zacieśnienie i nawiązanie kontaktów w środowisku montessoriańskim.

Konferencję rozpoczął wykładem inauguracyjnym prof. dr hab. Marek Cybulski, wprowadzając słuchaczy w zagadnienie rozumienia języka i świata, kodowania znaków i powstawania systemu znaków służących do porozumiewania się. Kolejny wykład na otwarcie konferencji wygłosiła dr Gudula Meisterjahn-Knebel na temat: *Kształcenie mowy i kształcenie językowe w pedagogice Marii Montessori z przykładami z praktyki szkolnej*.

Prezes Polskiego Stowarzyszenia Montessori dr Małgorzata Miksza, analizując dzieła Marii Montessori, przedstawiła zagadnienie dotyczące rozwoju mowy i koncepcji edukacji językowej w poglądach Marii Montessori. Kolejny wykład wygłosiła Patricia Wallner z Holandii na temat: *Język – oknem na świat, konstrukcja okna*.

Drugi dzień konferencji poświęcono uroczystym obchodom 20-lecia Polskiego Stowarzyszenia Montessori. Wykłady ukazujące historię powstania PSM oraz cele i opis działalności wygłosił prof. Harald Ludwig oraz dr M. Miksza. Uczestnicy, których było ponad 300 osób, mieli okazję uczestniczyć w warsztatach trwających dwie godziny wykładowe, podzielonych na cztery sesje. Do dyspozycji były 23 warsztaty tematyczne prowadzone przez wykładowców zagranicznych: Axel Winkler (Niemcy) – *Historia alfabetu i inne historie... Wychowanie kosmiczne – oknem na świat*; Ortrud Wichmann (Niemcy) – *Praca z materiałem do ulamków Marii Montessori jako droga do pojęć i definicji*; Patricia Wallner (Holandia) – *Język dzieci w wieku od zera do trzech lat*; Gundega Tomele (Łotwa) – *Terapia mowy u dziecka do trzeciego roku życia*; Jaquelin Hendriksen (Holandia) – *Montessori i język: znaczenie opowiadania historii dla rozwoju mózgu dziecka. Historia niezrozumianego dziecka* oraz z Polski: Małgorzata Centner-Guz, Iwona Zwierzchowska (Lublin) – *Obrazy słowem malowane – sposoby wykorzystywania obrazu plastycznego w inspirowaniu różnych form wypowiedzi dzieci*; Małgorzata Rosin (Łódź) – *Otwarta komunikacja między nauczycielem a uczniem jako droga ku porozumieniu*; Barbara Surma (Kraków) – *Język biblijny a dziecko*; Dorota Zdybel (Lublin) – *Poezjowanie z dziećmi – od rymowanek do metafory*; Justyna Mytlewska (Toruń) – *Komunikacja z dziećmi poniżej trzeciego roku życia*; Ewa Gutowska, Agnieszka Dzierka, Monika Kondracka (Białystok) – *Słowo w opowieściach panoramicznych na przykładzie modelu edukacji regionalnej „Podlasie – tu mieszkam”*; Ewa Szubert (Łódź) – *Cisza, gest, słowo, czyli jak wykorzystać język teatru w pracy z dziećmi*; Małgorzata Belczącka, Jolanta Smoleń, Katarzyna Jonasz (Świdnik) – *„Strachy na lachy” – bajka psychoedukacyjna jako alternatywna metoda komunikacji z dzieckiem*; Anetta Czaczek, Beata Kowalczyk, Barbara Hajkowska-Pirek (Świdnik) – *Od głoski do zdania*; Jolanta Szafrńska,

Anna Malina (Kraków) – *Twórcze drogi kształtowania kompetencji językowych szansą na rozwój kreatywnego myślenia dziecka na przykładzie autorskiego materiału o teatrze*; Mirosława Walczak, Anna Mrozińska-Szmaida (Łódź) – *Widzieć więcej. Współczesna książka obrazowa szansą na rozwój edukacji językowej i doświadczeń dziecięcych w praktyce pedagogicznej grup pracujących według koncepcji Marii Montessori*; Jolanta Wierucka (Lublin) – *Język geometrii przewodnikiem po świecie figur i wzorów. Prezentacja nowych pomocy*; Małgorzata Wysdak, Sabina Prokop (Raszowa k. Opola) – *Dwujęzyczność polsko-niemiecka a edukacja Marii Montessori na przykładzie pracy dwujęzycznej szkoły i przedszkola w Raszowej*; Małgorzata Miksza (Łódź) – *Gramatyka – fleksja i składnia w wersji Marii Montessori. Zabawy, ćwiczenia, pomoce rozwojowe*; Małgorzata Tarnowska (Warszawa) – *Język angielski w klasie Montessori*; Agnieszka Kurek-Zasacka (Warszawa) – *Od ogółu do szczegółu. Plan kosmiczny, tam gdzie język integruje wszystkie dziedziny*.

Opis wybranych warsztatów

Jaquelin Hendriksen z Holandii podczas warsztatu na temat: *Montessori i język: znaczenie opowiadania historii dla rozwoju mózgu dziecka. Historia niezrozumianego dziecka* przedstawiła cztery opisy dzieci ze specyficznymi problemami rozwojowymi na podstawie analizy indywidualnego przypadku. Wśród nich było dziecko reprezentujące dzieci bardzo aktywne (z ADHD), inne żyjące we własnym świecie, jako przedstawiciel dzieci z ASS, kolejne, które należało do grupy dzieci, które uczą się bardzo szybko – wyjątkowo uzdolnionych i takie które, żyją w świecie komputerowym i są bardzo podatne na wpływy z zewnątrz. Wszystkie te dzieci potrzebują wsparcia i zrozumienia. J. Hendriksen jako praktyk i nauczyciel Montessori uważa, że pedagogika i dydaktyka Montessori jest dobrą ofertą dla pracy z dziećmi o specyficznych problemach rozwojowych. Odpowiedzią i przykładem, który zaprezentowano na tych warsztatach było hasło: *Daj dziecku świat*, a tematem zajęć dla dzieci były *Kontynenty i zwierzęta* wraz z prezentacją materiału wyprodukowanego przez Nienhuis „skrzynka ze zwierzętami”. Celem tych materiałów jest wprowadzenie do edukacji kosmicznej, która usprawnia rozwój językowy i co najważniejsze: pomaga dziecku otworzyć się na świat.

Barbara Surma z Akademii Ignatianum przedstawiła zagadnienie związane z wychowaniem religijnym dziecka. Zadaniem katechezy przedszkolnej i szkolnej jest wprowadzanie dzieci do odczytywania tekstów Pisma Świętego. Język biblijny ze swoją specyfiką, historią, teologią zawartą w tekstach narracyjnych wymaga od czytelnika odpowiedniego przygotowania i poziomu rozwojowego. Uwzględniając specyfikę dziecięc-

go myślenia i przyswajania języka w Katechezie Dobrego Pasterza, która bazuje na koncepcji pedagogicznej Marii Montessori, wybrano odpowiednie fragmenty opowiadań biblijnych prezentowanych podczas zajęć. Z dziećmi młodszymi czyta się teksty z Nowego Testamentu: wybrane przypowieści, narracje z życia i działalności Jezusa. Dzieciom powyżej ósmego roku życia przedstawiane są historie zbawcze zawarte w Starym Testamencie. Podczas warsztatów uczestnicy wraz z prowadzącą zagłębiali się w metodę typologiczną odczytywania tekstów biblijnych na przykładzie opisów o stworzeniu świata, odkupieniu i paruzji.

Jolanta Szafrąńska i Anna Malina z Przedszkola Integracyjnego Montessori w Krakowie prowadziły warsztat na temat: *Twórcze drogi kształtowania kompetencji językowych szansą na rozwój kreatywnego myślenia dziecka na przykładzie autorskiego materiału o teatrze*. Warsztat w całości był poświęcony praktycznemu wykorzystaniu autorskiego materiału o teatrze i ćwiczeniom rozwijającym język dziecka w tym obszarze tematycznym, opracowanym zgodnie z zasadami pedagogiki Montessori. W ramach prezentacji materiału i ćwiczeń językowych zwrócono uwagę na rozwój kompetencji fonetycznej, leksykalnej, semantycznej, syntaktycznej i prozodycznej dzieci w wieku przedszkolnym. Kompetencje językowe rozumiane są jako wiedza i umiejętności posługiwania się znakami werbalnymi i pozawerbalnymi, ale także jako wiedza i umiejętności przekazywania sobie oraz innym myśli i emocji. Myśli posiadają wartość międzyludzkiego komunikatu, gdy zostaną wypowiedziane w postaci języka. Dlatego tak ważnym zadaniem dla każdego pedagoga staje się rozwój językowy dziecka, który bezpośrednio wpływa między innymi na prawidłowy przebieg czynności intelektualnych, ale również na właściwy rozwój emocjonalny i psychospołeczny. Niestandardowe podejście do kształtowania kompetencji językowych może stać się bazą do rozwoju kreatywności, poszukiwania nowatorskich rozwiązań przez dzieci w ich codziennych czynnościach.

Podczas konferencji uczestnicy mogli wymienić się swoim doświadczeniem oraz posłuchać Aleksandrę i Marcina Sawickich, którzy prowadzą placówki montessoriańskie w Koszarawie, a także edukację domową. W ramach wymiany doświadczeń przeprowadzono konkurs na najciekawszy materiał rozwojowy do edukacji językowej w oparciu o zasady montessoriańskie. Konkurs wygrał materiał o teatrze opracowany przez Jolantę Szafrąńską z Krakowa.

Obchody 20-lecia PSM były okazją do promocji nowych publikacji opracowanych przez Wydawnictwo Palatum. Uczestnicy mieli okazję zapoznać się i zakupić tłumaczenie dzieła Marii Montessori z roku 1948, pod tytułem *Odkrycie dziecka* oraz pracę zbiorową pod redakcją Małgo-

rzaty Mikszy *Edukacja w systemie Marii Montessori – wychowaniem do wartości*, która zawiera teksty z pierwszej konferencji Polskich Dni Montessori z roku 2013.

Każde spotkanie osób, które angażują się w dzieło edukacyjne i są żywo zainteresowane doskonaleniem swojego warsztatu przynosi piękne owoce w praktyce. Najważniejsze jest dzielenie się, komunikowanie i wspólne wspieranie się w pracy. Przez te dwadzieścia lat dokonało się wiele dobrego. Rozpowszechnianie się idei edukacyjnej Montessori w Polsce przybiera nowego wymiaru. To już nie tylko kilka osób pracujących i otwierających przedszkola Montessori, ale liczne grono pedagogów, liczne placówki od żłobków do liceów, liczne prace badawcze, coraz liczniejsze publikacje.

Dziecko jest najważniejsze!